

Traduttore, traditore: Hebrew RDA as a Septuagint

Ahava Cohen

הספרייה הלאומית
The National Library of Israel
المكتبة الوطنية الإسرائيلية

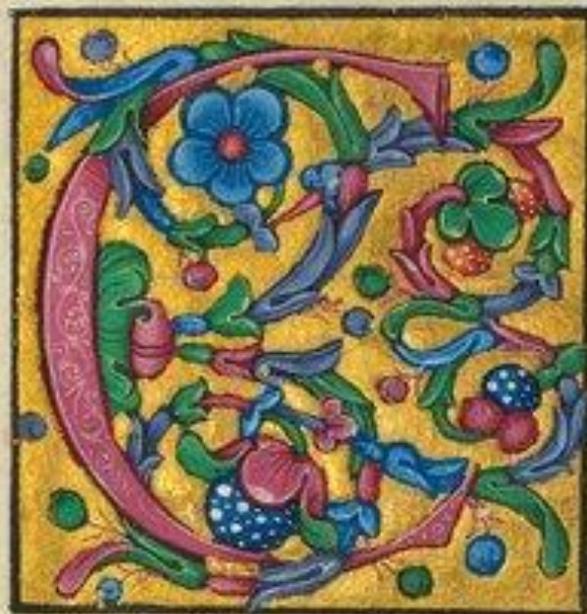
תלמי — מלך מצרים היה. אלהים בראשית שם הוא, ושמי רשיות הן, וראשון ברא את השני. אעשה אדם — שמאלן פקרו המינין לומר שמי רשיות הן, דכתיב "נעשה אדם" (בראשית א). ויכל ביום הששי — שלא יאמר אס כן עשה מלאכה בשבת, דהא כתיב "ויכל ביום השביעי". והוא לא יקבל עליו מדרש חכמים שדרשו בו: מה היה העולם חסר — מנוחה, נחתה שבת — נחתה מנוחה, וזהו גמרו. זכר ונקבה בראו ולא כתבו בראם — דמשמע שני גופין ברא, כל אחד זכר ונקבה שני פרלופין. לכן כתבו בראו, שכן נברא אדם בשני פרלופים. בקרוביה — שלא יאמר על אברהם לא הקפיד דכתיב "ויצחק", ועל שרה הקפיד. לפיכך כתבו בקרוביה, לומר: אברהם בלבו, והיא אמרה בקרוביה. נושא בני אדם — דמשמע גמל. שלא יאמר משה רכנס לא היה לו סוק או גמל. הרגו שור — שלא יאמר רחמיס היו אבותיכם, שהרי אביהם מעיד עליהם שהם הרגו איש. לכן כתבו שור, שלא היו חסוין בעיניו אלא כנהמות ולא הקפיד על הנהמות. ובשאר ארצות — שלא יאמר שקר כחוב בתורה, שהרי קהת מיורדי מצרים היה וכשאתה מונה שנותיו של קהת ושנותיו של עמרם ושנותיו של משה כולן אין מגיעות לארבע מאות שנה, כל שכן שהרבה משנות הזנים נבלעין בחוק שנות האבות.

א דתניא: מעשה בתלמי המלך שפינס שבעים ושנים זקנים, והכניסן בשבעים ושנים בתים, ולא גילה להם על מה כינסן, שלא יטלו עצה ביניהם קודם. ונכנס אצל כל אחד ואחד מהם, ואמר להם: כתבו לי כלומר, תרגמו לי תורת משה רבכם. נתן הקדוש ברוך הוא בלב כל אחד ואחד עצה ותבונה והסכימו כולן לדעת אחת ולא רק שתירגמו כראוי, אלא גם שינו אותם דברים עצמם מסיבות שונות. למשל, וכתבו לו "אלוהים ברא בראשית" ולא ככתוב "בראשית ברא אלהים" (בראשית א, א) וזאת כדי לשלול את הפירוש של בעלי הדעה על קדמות העולם: ברש"י ובתוס' הפירוש הוא שלא יאמרו שתי רשיות הם, הראשון, "בראשית"; ברא את השני. ובמקום הכתוב "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (בראשית א, כו), שאפשר היה ללמוד מכאן שיש ריבוי רשיות ויש לה דמות הגוף — כתבו לו אעשה אדם בצלם ובדמות; ובמקום "ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו" (בראשית ב, ב), שהיה מקום לטענה ולפרש שמקצת המלאכה נגמרה בשבת עצמה. כתבו ויכל ביום השישי וישבות ביום השביעי; וכן כתבו זכר ונקבה בראו ולא כתבו, כמו שכתוב, "זכר ונקבה בראם" (בראשית ה, ב), כדי למנוע סתירה בין כתוב לכתוב, שפעם נאמר שנברא יחיד ופעם נאמר שנבראו שנים; ובמקום "הבה נרדה ונבלה שם שפתם" (בראשית יא, ז), שיש חשש של הבנה שיש ריבוי רשיות, כתבו לו בלשון יחיד הבה ארדה ואבלה שם שפתם; ובמקום הכתוב "ותצחק שרה בקרבה" (בראשית יח, יב) שינו וכתבו ותצחק שרה בקרוביה, כדי לפתור על ידי כך את השאלה, שהרי גם אברהם צחק, ומדוע לא גער ה' בו, ולכן פירשו שהיא צחקה בפומבי בין קרוביה; וכן את הכתוב "כי באפם הרגו איש וברצונם עקרו אבוס" (בראשית מט, ו) תיקנו "כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס" שלא לומר שאבותינו היו רוצחי נפשות; ואת הפסוק "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור" (שמות ד, כ) שינו, כדי שלא יהיה זילזול במשה שלא מצא לו אלא חמור ולבד

אלא שמנה הכחוב מיום שנגזרה גזירת גלות מצרים בין הצמרים, ומשם עד שנולד יצחק שלשים שנה, ומשנולד יצחק עד שיאלו ישראל ממצרים ארבע מאות שנה, לא מהם ששים של יצחק ומאה ושלושים שמה יעקב כשבא למצרים — נשאלו מאתים ועשר. וכן היתה הגזרה "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" (בראשית טו) ולא נאמר במצרים אלא בארץ לא להם. וכשנולד יצחק היה אברהם גר בארץ פלשתים, ומאז עד שיאלו ממצרים נמצא יצחק זרעו, שהן זרעו של אברהם, גרים. ושלישים של קודם לכן לא נמנו בגזרה, דהא "זרעך" כתיב. זאטוטי — לשון חשיבות. אבל נערי לשון קטנות, ויאמר: גרועים שלכם שלחתם לקבל פני שכינה. ואל זאטוטי בני ישראל — באותה חרפה וזמירה ולתנו שכינה זאטוטי בלתי

א דתניא [משנויה ברייתא] מעשה בתלמי המלך מלך מצרים שכונס שבעים ושנים זקנים מחכמי ישראל והכניסן בשבעים ושנים בתים ולא גילה להם תחילה על מה כינסן, שלא יטלו עצה ביניהם קודם. ונכנס אצל כל אחד ואחד מהם, ואמר להם: כתבו לי כלומר, תרגמו לי תורת משה רבכם. נתן הקדוש ברוך הוא בלב כל אחד ואחד עצה ותבונה והסכימו כולן לדעת אחת ולא רק שתירגמו כראוי, אלא גם שינו אותם דברים עצמם מסיבות שונות. למשל, וכתבו לו "אלוהים ברא בראשית" ולא ככתוב "בראשית ברא אלהים" (בראשית א, א) וזאת כדי לשלול את הפירוש של בעלי הדעה על קדמות העולם: ברש"י ובתוס' הפירוש הוא שלא יאמרו שתי רשיות הם, הראשון, "בראשית"; ברא את השני. ובמקום הכתוב "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (בראשית א, כו), שאפשר היה ללמוד מכאן שיש ריבוי רשיות ויש לה דמות הגוף — כתבו לו אעשה אדם בצלם ובדמות; ובמקום "ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו" (בראשית ב, ב), שהיה מקום לטענה ולפרש שמקצת המלאכה נגמרה בשבת עצמה. כתבו ויכל ביום השישי וישבות ביום השביעי; וכן כתבו זכר ונקבה בראו ולא כתבו, כמו שכתוב, "זכר ונקבה בראם" (בראשית ה, ב), כדי למנוע סתירה בין כתוב לכתוב, שפעם נאמר שנברא יחיד ופעם נאמר שנבראו שנים; ובמקום "הבה נרדה ונבלה שם שפתם" (בראשית יא, ז), שיש חשש של הבנה שיש ריבוי רשיות, כתבו לו בלשון יחיד הבה ארדה ואבלה שם שפתם; ובמקום הכתוב "ותצחק שרה בקרבה" (בראשית יח, יב) שינו וכתבו ותצחק שרה בקרוביה, כדי לפתור על ידי כך את השאלה, שהרי גם אברהם צחק, ומדוע לא גער ה' בו, ולכן פירשו שהיא צחקה בפומבי בין קרוביה; וכן את הכתוב "כי באפם הרגו איש וברצונם עקרו אבוס" (בראשית מט, ו) תיקנו "כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס" שלא לומר שאבותינו היו רוצחי נפשות; ואת הפסוק "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור" (שמות ד, כ) שינו, כדי שלא יהיה זילזול במשה שלא מצא לו אלא חמור ולבד

MATHIAE PALMIERI . IN . ARI
STEAM . DE . INTERPRETATIO
NE . LXX . INTERPRETVM . AD
S . D . PAVLVM . II . P . MAXIM
VM . PRAEFATIO .

VM . ET . AN
tea semper bea
tissime pontifex
intellegerim
S . tuam in per
quirendis ma

iorum nostrorum splendidis oestis +

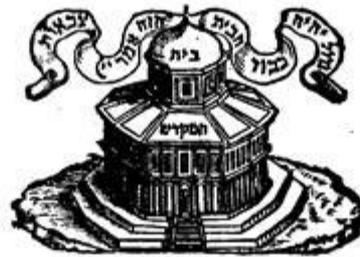

"It is related of King Ptolemy that he brought together seventy-two elders and placed them in seventy-two [separate] rooms, without telling them why he had brought them together, and he went in to each one of them and said to him, 'Translate for me the Torah of Moses your master'. God then prompted each one of them and they all conceived the same idea and wrote for him...They also wrote for him 'the beast with small legs' and they did not write 'the hare', because the name of Ptolemy's wife was hare." – Megillah 9a

סדר עולם רבא סדר עולם

זוטא מגלת תענית ספר הקבלה להראבד
זל ויש בו סדר תנאים ואמוראים
זכרון דברי רומי מיום הכנתה
עד תחלת מלכות ישמעאל
דברי מלכות ישראל
בבית שני

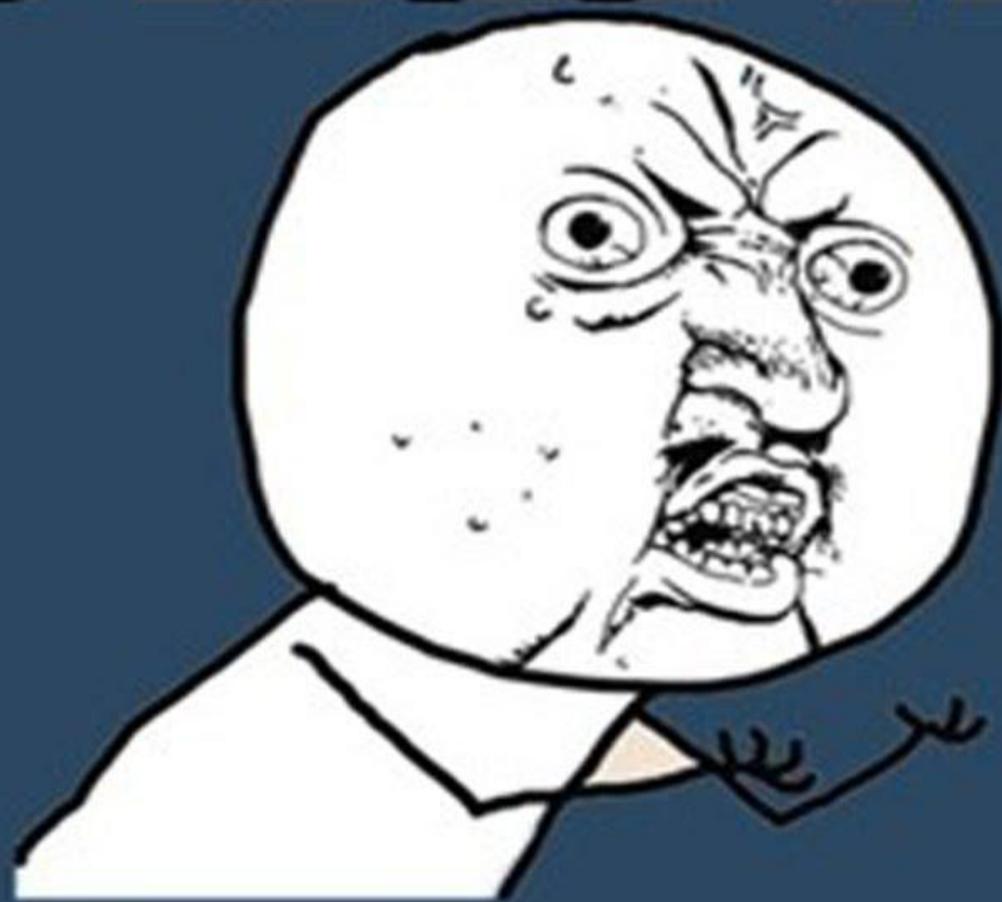
נדפס ביניציאה העיר הגדולה המהוללה אשר תחת ממשלת השררה ירה
בעדל וינגשא מלכותה אין כשכתה לפק

בבית בו מסס בית האלע ערקיו אהנוניאלי אהטעניע

"בשמונה בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי
המלך והחושך בא לעולם שלושה ימים" (סדר עולם
רבה, ויניציאה ש"ה, דף כד, א).

Y U Mad Tho?

Previous translation efforts

האקדמיה ללשון העברית

THE ACADEMY OF THE HEBREW LANGUAGE

Hebrew Terms Database מאגר המונחים

1976, 2004

1422 terms

on demand publishing תפקיד לפי דרישה

ספרנות

((תשס"ד

THE ACADEMY OF THE HEBREW LANGUAGE
SPECIALIZED DICTIONARIES XXVII

DICTIONARY
OF
LIBRARY TERMS

HEBREW—ENGLISH—FRENCH—GERMAN

Published by
THE ACADEMY OF THE HEBREW LANGUAGE,
THE CENTRE FOR PUBLIC LIBRARIES,
and
MASSADA PUBLISHING CO. LTD.

Jerusalem

5736/1976

CONTENTS

I. Librarianship—General Terms	7
II. Types of Libraries	8
III. Equipment	11
IV. Administration and Acquisition	16
V. Personnel	23
VI. Arrangement and Care of Books	25
VII. Content and Form of Books	29
VIII. Text, Script	56
IX. Cataloguing, Types of Catalogues	64
X. Classification	92
XI. Cards and Filing	100
XII. Indexing	103
XIII. Bibliology, Manuscripts	106
XIV. Bibliography	109
XV. Reference Work	112
XVI. Lending	113
XVII. Printing	121
XVIII. Publishing and Trade	123
XIX. Binding	125
XX. Documentary Reproduction	128
XXI. Punched Cards	132

INDICES:

Hebrew	137
English	E1
French	F1
German	G1

IS IT PROBLEMATIC

**TO CALL SOMETHING
PROBLEMATIC?**

They want money????

**Price is an issue only in
the absence of value.**

-Unknown

Do we need a translation?

For whom are we translating?

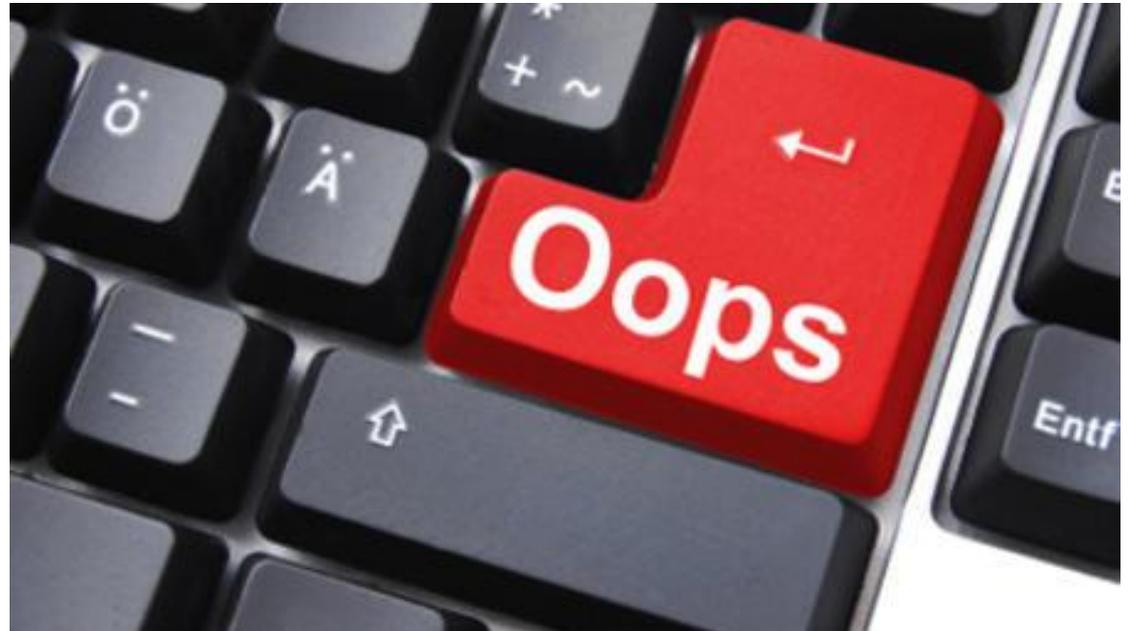
Is a translation a substitute?

I REJECT YOUR
REALITY &
SUBSTITUTE
MY OWN

Appendix I errors

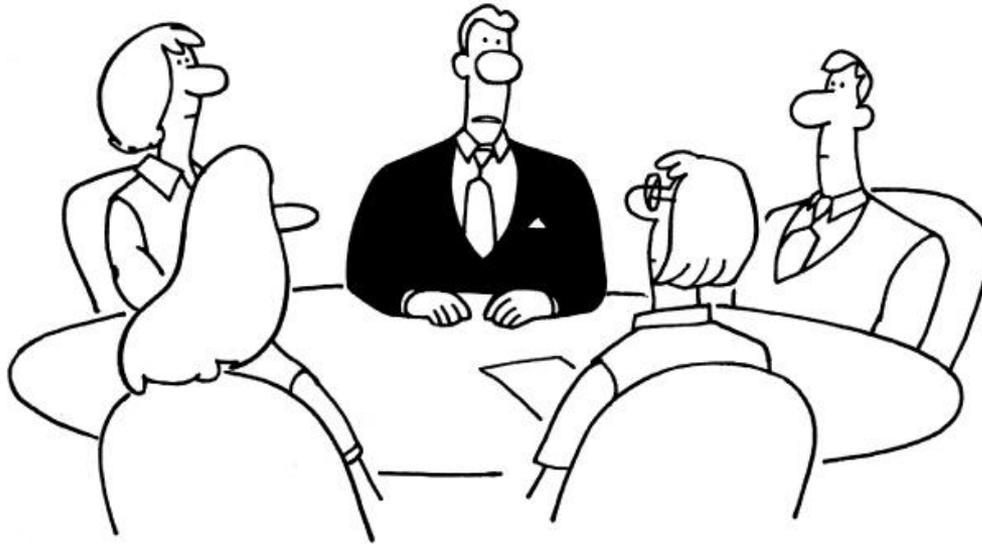
- Filmmaker vs director
- Commentator
- Annotator
- Designer
- Issuing body
- Curator
- Respondent
- Producer
- Panelist

Committee work

“To try to do this with 30 people, it’s not possible. With 5 people we worked really well.”

- Chair of the Israel cataloging committee,
March 2014

“Whew! That was close!
We almost decided something!”

Time pressures

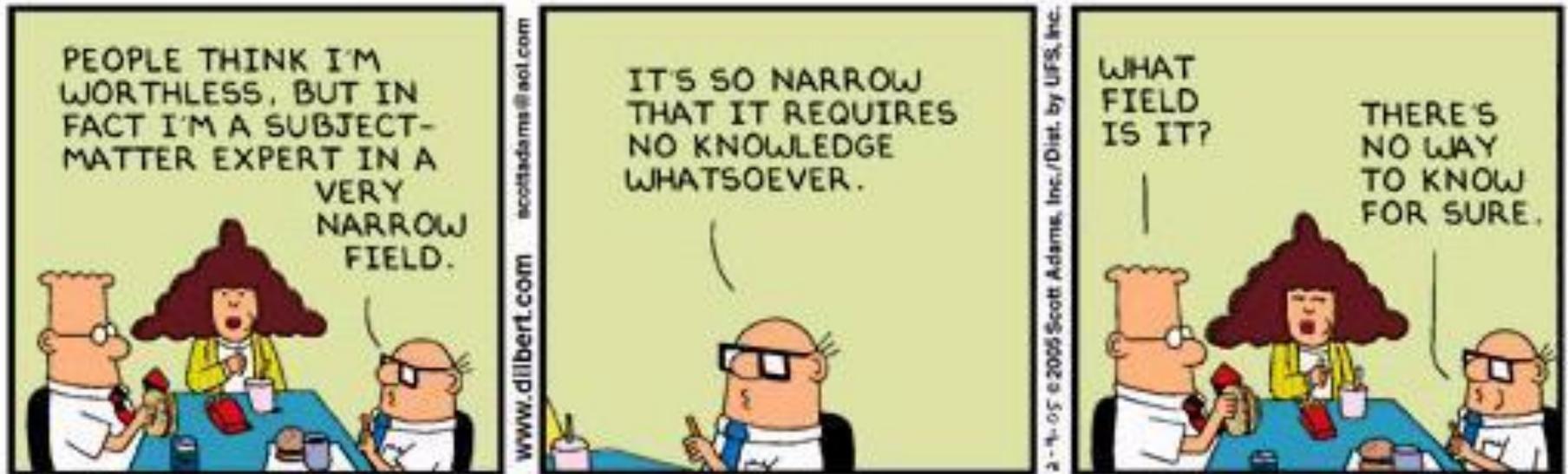
© Randy Glasbergen
glasbergen.com

“I know you’re overworked, so I’m giving you more to do. Staying busy will keep your mind off how stressed you are.”

Language skills

Context matters

BEETLE BAILEY | MORT WALKER

©2010 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Literal/non-literal translation

It's complicated

~~has~~

יש = there is

קיים = exists

#	 rdam:P30016	"has electronic reproduction (manifestation)"	"Relates a manifestation to a manifestation in a digital format that is the result of the transfer of a manifestation in an analog format."	rdam:P30039	"is reproduced as (manifestation)"	rdau:P60083	"has electronic reproduction"
#	 rdam:P30017	"has parallel distributor's name"	"Relates a manifestation to a distributor's name in a language or script that differs from that recorded in a distributor's name element."			rdau:P60087	"has parallel distributor's name"

Relates? What relates?

Term: male

Specific term: male or female

המונח מקשר.../המונח מייחס

"קיימת רפרודוקציה אלקטרונית (התגלמות)" מקשר...

"קיים שם מקביל למפיץ" מקשר...

It's complicated

# rdam:P30016	"has electronic reproduction (manifestation)"	"Relates a manifestation to a manifestation in a digital format that is the result of the transfer of a manifestation in an analog format."	rdam:P30039 "is reproduced as (manifestation)"	rdau:P60083 "has electronic reproduction"
# rdam:P30017	"has parallel distributor's name"	"Relates a manifestation to a distributor's name in a language or script that differs from that recorded in a distributor's name element."		rdau:P60087 "has parallel distributor's name"

המונח מקשר...

"קיימת רפרודוקציה אלקטרונית (התגלמות)" מקשר...
"קיים שם של מפיץ מקביל" מקשר...

Reproduction

רפרודוקציה

שעתוק

Lack of possessives

"קיים שם מקביל למפיץ" מקשר.../"קיים שם מקביל של מפיץ"

Plene/defective spelling

CURIE	Label	Definition
rdagd:1001	"female" @en	"The gender designation for woman or girl." @en
rdagd:1002	"male" @en	"The gender designation for man or boy." @en
rdagd:1003	"not known" @en	"The gender designation when specific gender is unknown." @en

Problematic Hebrew words

How We Think the Best Song Ever Went

Script based problems

#	CURIE ↓	Label	↑↓ Definition
#	rdabs:1001	"HDTV" @en	"A broadcast standard that is an encoding system for digital broadcast television, named after High-definition television." @en
#	rdabs:1002	"NTSC" @en	"A broadcast standard that is an analogue broadcast television system that was used in most of the Americas and areas of the Far East, named after the National Television System Committee." @en
#	rdabs:1003	"PAL" @en	"A broadcast standard that is a colour encoding system for analogue broadcast television used in most countries broadcasting at 625-line / 25 frame per second, named after Phase Alternating Line." @en
#	rdabs:1004	"SECAM" @en	"A broadcast standard that is a colour encoding system for analogue broadcast television first used in France, named after Séquentiel couleur avec mémoire." @en

סטנדרט שידור שהוא שיטת קידוד לשידור טלוויזיוני דיגיטלי. נקרא על שם High-definition television.

סטנדרט שידור שהוא שיטת קידוד לשידור טלוויזיוני דיגיטלי. נקרא על שם "טלוויזיה בהפרדה גבוהה".

R. SIMEON B. GAMALIEL SAYS THAT BOOKS [OF THE SCRIPTURE] ALSO ARE PERMITTED TO BE WRITTEN ONLY IN GREEK.... Scripture says, God enlarge Japheth, and he shall dwell in the tents of Shem; [this means] that the words of Japheth shall be in the tents of Shem.... The real reason is because it is written, Let God enlarge [yaft] Japheth: implying, let the chief beauty [yafyuth] of Japheth be in the tents of Shem.